

DAŽNIAUSIAI UŽDUODAMI KLAUSIMAI APIE BAKTERINĘ DEGLIGĘ

1. Kas yra bakterinė degligė?

Tai yra karantininė ir pati agresyviausia bakterinė liga tarp *Rosaceae* šeimos augalų, todėl yra laikoma žalingiausia vaismedžių liga Europoje ir Viduržemio jūros regiono šalyse. Europos Komisija ir Europos Sąjungos (ES) valstybės narės yra suteikusios Lietuvai (išskyrus Babtų ir Kėdainių miesto seniūnijas) saugomos zonos statusą nuo bakterinės degligės.

Bakterinę degligę sukelia bakterija *Erwinia amylovora* (Burr.) Winsl. et al. Bakterija paplitusi tarp vaismedžių ir dekoratyvinių augalų. Remiantis Europos ir Viduržemio jūros regiono augalų apsaugos organizacijos sukauptų duomenų sistema (PQR), ši liga nustatyta beveik visuose pasaulio žemynuose: Afrikoje (4 valstybėse), Šiaurės Amerikoje (5 valstybėse), Europoje (37 valstybėse, iš jų – 25 Europos Sąjungos šalyse), Azijoje (7 valstybėse), Okeanijoje (1 valstybėje).

2. Kas yra saugoma zona?

Saugoma zona – ES esanti teritorija, kurioje nėra aptiktas ar paplitęs vienas ar daugiau kenksmingųjų organizmų, rastų vienoje ar daugiau ES vietų, nors čia yra palankios sąlygos jiems plisti ir vystytis arba, esant palankioms ekologinėms sąlygoms, kai kuriose augalų rūšyse gali pradėti vystytis tam tikri kenksmingieji organizmai, nors jie nėra būdingi ES arba joje nėra aptikti. Jei atitinkamas kenksmingasis organizmas ar liga nėra nustatyti ES valstybėje narėje ar jos teritorijoje, atsižvelgdama į prašymą ES gali suteikti saugomos zonos statusą dėl atitinkamo kenksmingojo organizmo ar ligos. Pagal ES teisės aktus Lietuva (išskyrus Babtų ir Kėdainių miesto seniūnijas) turi saugomos zonos nuo bakterinės degligės statusą. Tačiau šis statusas gali būti atšaukiamas, jei kenksmingasis organizmas išplis ir įsitvirtins toje teritorijoje.

3. Kokią reikšmę turi saugomos zonos statusas?

Aptikus bakterinę degligę Lietuvoje, ligos plitimas privalo būti sustabdytas ir sunaikinti visi jos židiniai. Tokia apsauga pasitarnauja augalų sveikatai. Todėl yra nustatyti tam tikri reikalavimai kitoms ES valstybėms narėms, kurios tiekia augalų šeiminių sodinukus į Lietuvą. Pvz., augalai šeiminių negali būti užsikrėtę bakterine deglige, jų vežimas leidžiamas tik iš tų šalių, kurioms suteiktas saugomos zonos ar buferinės zonos statusas. Taip pat augalai privalo turėti atitinkamai pažymėtus augalo pasus. Iš trečiųjų šalių įvežti augalų sodinukus ir kitą augalų dauginamąją medžiagą į saugomos zonos statusą turinčią teritoriją yra draudžiama.

4. Kokiems augalams pavojingiausia bakterinė degligė?

Visi bakterinės degligės augalai šeiminių priklauso *Rosaceae* šeimai. Bakterija, sukelianti degligę, dažniausiai pažeidžia kriaušes (*Pyrus* L.), obelis (*Malus* L.), svarainius (*Chaenomeles* Lindl.), cidonijas (*Cydonia* Mill.), gudobeles (*Crataegus* L.), dyglaines (*Pyracantha* M. Roem.), kaulenius (*Cotoneaster* Ehrh.), lokvas (*Eriobotrya* Lindl.), šliandras (*Mespilus* L.), šermukšnius (*Sorbus* L.), medlievas (*Amelanchier* Med.), fotinijas (*Photinia davidiana*) ir kt. Tačiau ne visi *Rosaceae* šeimos augalai yra jautrūs bakterinei degligei.

5. Kokie yra bakterinės degligės požymiai augaluose?

Tarp skirtingų augalų šeiminių ligos požymiai kinta nežymiai. Pražydę žiedai (nebūtinai visame žiedyne) vysta ir žūsta pajuoduodami, tačiau nenukrenta, o lieka ant medžių. Ant jaunų šakelių ir ūglių iš pradžių ant žievės atsiranda tamsiai rudų ar tamsiai žalių vandeningų dėmių, o jų viršūnės susisuka kabliu (vadinamuoju „Šeferdo kabliu“). Lapuose ar jų koteliuose atsiranda nekrotinių dėmių, kurios plinta, ir pagrindinė lapų gysla pajuoduoja. Vėliau juoduoja ir lapai, susisuka, apmiršta, bet nenukrenta. Vaisiai dažniausiai pažeidžiami dar nesubrendę. Ant jų atsiranda vandeningos žalios, o vėliau rausvai rudos dėmės. Vaisiai pasidaro rudi iki juodumo, mumizuojasi, bet nenukrenta. Galiausiai liga patenka į storesnes šakas ir kamieną, kur susiformuoja nekrotinės sritys. Šios ligos stadijos apimti augalai greitai žūsta. Kamiene liga

paprastai prasideda nuo viršaus ir leidžiasi žemyn per parenchimą. Šiltose ir drėgnose sąlygose nekrotinės sritys, vaisiai ir žiedai išskiria bakterines gleives, kurios vėliau gali pageltonuoti.

6. Ar šių požymių pakanka diagnozuoti bakterinę degligę?

Kitos bakterinės ir grybinės ligos gali turėti panašius požymius, todėl būtina atlikti laboratorinius tyrimus šios ligos diagnozei.

7. Ar bakterinė degligė pavojinga žmonėms (pvz., suvalgius užkrėstą obuolį ar kriaušę)?

Nepavojinga. Kaip ir kitos augalų ligos, bakterinė degligė kenksminga tik augalams.

8. Kur aptinkama bakterinė degligė?

Bakterinė degligė yra kilusi iš Šiaurės Amerikos. 1950–1960 m. išplito ir Europoje. Nuo tada ši liga yra aptinkama beveik visose ES šalyse narėse. Daugumoje šalių bakterinė degligė nėra paplitusi po visą teritoriją, ir tose šalyse, kuriose nėra šios ligos, suteikiamas saugomos zonos statusas.

9. Ką daryti, jei kyla įtarimas, jog bakterinė degligė paplito sode ar valdoje?

Vaisių ar sodinamosios medžiagos augintojas ar platintojas, įtaręs bakterinę degligę savo sode ar valdoje, privalo nedelsdamas kreiptis į Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos regioninį skyrių. Atvykęs specialistas atliks augalų apžiūrą ir, jei būtina, paims ėminį laboratoriniams tyrimams. Regioninių skyrių kontaktinė informacija yra [čia](#).

10. Kaip valstybinės institucijos yra pasiruošusios kovai su bakterine deglige?

Augalininkystės tarnybos specialistai pagal direktoriaus patvirtintą mėginių ėmimo metodiką atlieka Lietuvos teritorijoje esančių medelynų, poskiepių augynų, sodų, įskaitant ir skiepūglių, mėgėjų sodų, parkų, prekybos vietų ir kitų žemės valdų, kuriose nevykdoma žemės ūkio veikla, priežiūrą nuo bakterinės degligės ir taiko žemės ūkio ministro nustatytas fitosanitarijos priemones bakterinės degligės plitimui sustabdyti ir sunaikinti. Dalis išlaidų, susijusių su bakterinės degligės židinių naikinimu, yra kompensuojamos valstybės pagal Vyriausybės nustatytą tvarką.

Daugiau informacijos apie bakterinę degligę galima rasti čia:

[Lankstinukas apie bakterinę degligę](#)

[Lankstinukas apie saugomą zoną](#)

[Statistiniai duomenys apie atliktą priežiūrą dėl bakterinės degligės 2005-2014 m.](#)